

LAUSUNTO

10.12.2019

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Viite: Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta annetun valtioneuvoston asetuksen 1 §:n muuttamisesta

Lausuntopyyntönumeron diaarinumero: OKM/33/010/2019

Hyvinvointialan liitto (HALI) kiittää mahdollisuudesta lausua vireillä olevasta asetusluonnoksesta.

Lausuntonamme esitämme seuraavaa.

Hyvinvointiala HALI ry ei sinällään ota kantaa varhaiskasvatusasetuksen 1 §:ssä ehdotettua päiväkodin henkilöstön ja lasten välisen suhdeluvun pienentämiseen siten, että yhtä kasvattajaa kohden olisi kahdeksan lapsen sijasta seitsemän yli viisi tuntia päivässä päiväkodissa olevaa yli 3 vuotiasta lasta.

Liitto toteaa, että laadukas varhaiskasvatus on jokaisen lapsen oikeus. Varhaiskasvatuksen järjestämisvastuu on kunnilla ja kunnat ovat vastuussa palvelun resurssoinnista tuottipa palvelun julkinen tai yksityinen tuottaja. Korostamme, että yksityinen varhaiskasvatus on välttämätön osa palveluverkkoa ja että yksityisiä ja julkisia tuottajia tulee kohdella lähtökohtaisesti yhdenmukaisin periaattein.

Ryhmäkokemuutosten toimeenpanossa huomioitavia seikkoja

Lainsäädäntöön ei tule sisällyttää normeja, jotka eivät ole mahdollisia arkityössä. Mitoituksesta poikkeaminen tulee olla mahdollista esimerkiksi äkillisissä työntekijöiden sairastumistilanteissa tietenkään lasten turvallisuudesta tinkimättä. Esiityksen kirjaus ryhmäkoosta voi olla tavoite, mutta se ei voi käytännössä olla joka tilanteessa velvoittava olipa kyse kunnallisesta tai yksityisestä toiminnasta. Päiväkodissa esiintyy jatkuvasti lukuisia muutostilanteita vaikkapa perheiden muuttaessa paikkakunnalta toiselle, lasten iän muuttuessa, sisarusuhteisiin liittyvistä syistä jne.

Kentällä on tällä hetkellä kirjava käytäntö siitä, miten ryhmäkoon toteutuminen lain mukaisesti lasketaan kuntien omassa toiminnassa tai yksityisesti tuotetussa varhaiskasvatuksessa. Yksityisen sektorin näkemyksen mukaan mitoitusta tulee tarkastella yksikkökohtaisesti kuten Vardakin edellyttää. Eräät kunnat seuraavat ryhmäkokoja ryhmäkohtaisesti ja joidenkin kuntien toiminnassa ryhmäkokoja ei seurata lainkaan.

Ryhmäkokoja arvioitaessa tulee ottaa huomioon, että lapset tulevat tai lähtevät päiväkodista usein eri aikoina kuin mitä etukäteen on sovittu. Tämä aiheuttaa sen, että hyvissä ajoin etukäteen

laadittavien työvuorolistojen ja lasten aikataulujen täsmällinen yhteensovittaminen voi olla hyvin haasteellista ja osin jopa mahdotonta.

Osa nykyaikaista varhaiskasvatusta on se, että lapset voivat aamulla päättää mihin ryhmään he menevät ja tästä seuraa, että ryhmät kuormittuvat eri tavalla. Yksityisen sektorin varhaiskasvatusammattilaiset painottavat toiminnassaan eri-ikäisten lapsien yhdessä toimimista ja tästä on myönteisiä kokemuksia. Ryhmäkokomääräyksillä ei saa estää käytännössä hyväksi havaittujen toimintamallien käyttöä.

Hallinnon osalta huomioitavaa

Monissa kunnissa muodostetaan ryhmät siten, että esimerkiksi 21 paikkaiseen päiväkotiin sijoitetaan 21 tai 22 lasta olettaen, että kaikki eivät ole paikalla. Jos kunta on tehnyt em. linjauksen, tulee tällaiset käytännöt olla mahdollisia sekä kunnan omissa että yksityisissä päiväkodeissa.

Rakennusluvissa voi olla määräyksiä siitä, kuinka monta lasta päiväkodin tiloissa voi olla. Myös rakennuslupiin liittyvät käytännöt tulee olla yhdenmukaisia sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa.

Lisää haasteita ryhmäkokojen määrittämiseen tuo varhaiskasvatuspalveluiden laskutukseen liittyvät toimintamallit. Viime aikoina lisääntynyt laskutuksen tuntiperusteisuus on tuonut mukanaan jopa seitsemän erilaisen välyksen järjestelmiä. Tämä aiheuttaa osaltaan epäsuhtaa hoitoaikojen varaamisen ja työehtosopimuksen mukaisten työvuorolistojen tekemisen välille sekä julkisessa että yksityisessä toiminnassa.

Osa lapsista on palvelujen piirissä osa-aikaisesti, esimerkiksi 20 tuntia viikossa. Kyse voi olla esimerkiksi vain muutamista päivistä kuukaudessa. Vanhemmilla on monissa kunnissa mahdollisuus muuttaa valitsemaansa välystä esimerkiksi loma-ajoiksi saadakseen pienemmät päivähoitomaksut. Yksityisen sektorin toimijat korostavat sitä, että käytössä olevien välyksien määrä tulisi rajoittaa esimerkiksi kolmeen. Tämä vähentäisi sekä kuntien että yksityisten palveluntuottajien hallinnollista taakkaa.

Palvelusetelitoiminnan osalta huomioitavaa

Palvelusetelin käyttö varhaiskasvatuspalveluissa on lisääntynyt runsaasti viime vuosina. Vuonna 2018 kuntien varhaiskasvatuksen palveluseteliostot olivat noin 191 miljoonaa euroa (vuonna 2017 noin 149 miljoonaa euroa ml. piilevä 5 %:n alv) . Ryhmäkokojen pienentyminen tulee kunnissa huomioon otettavaksi palvelusetelin arvojen vastaavan korotuksen kautta.

Ryhmäkokomuutos on uusi kunnille määrätty tehtävä (ja kustannus), joka korvataan täysimääräisesti peruspalvelujen valtionosuuksien kautta. Kuntaan tuleva valtionosuusraha tulee ohjata edelleen sekä yksityisille että julkisille tuottajille siten, että lakimuutoksen johdosta syntyvät lisäkustannukset tulevat korvatuksi.

Hyvinvointiala HALI ry korostaa, että palvelusetelien arvot ovat monissa kunnissa jälkeenjääneitä, koska niihin ei ole tehty mahdollisesti pitkiinkään aikoihin kustannustason nousua vastaavia korotuksia.

Jos kunta on ottanut palvelusetelin käyttöön, tulee perheillä olla mahdollisuus valita tämä vaihtoehto halutessaan. Palveluseteli on kuntien näkökulmasta kustannustehokas ja laadukas tapa järjestää varhaiskasvatuspalvelut. Koska valinta on perheillä, on palveluseteli tasapuolinen, mikäli

kunta on määritellyt palvelusetelin arvon lain mukaisesti omien tuotantokustannustensa tasolle ja myöntää palvelusetelin kaikille halukkaille perheille. Kun palvelusetelin arvo asetetaan kunnallisen tuotannon kustannusten tasolle on järjestelmä kunnan näkökulmasta kustannusneutraali. Kunnalle syntyy säästöjä hallinnollisen taakan keventyessä ja investointipaineen vähentyessä.

Tasapuolinen valvonta edistää laadun kehittämistä

Hyvinvointiala HALI ry korostaa varhaiskasvatuksen valvonnan kohdistamista tuotettavaan palveluun tuottajatahosta riippumatta. Pidämme epätarkoituksenmukaisena sellaista valvonnan rakennetta, jossa kunta järjestää palvelun ja valvoo itse omaa tuotantoaan.

Kannatamme valvonnan keskittämistä kansalliselle riippumattomalle valvontaviranomaiselle. Tasapuolisen valvonnan lähtökohtana tulee olla se, että sekä julkisten että yksityisten varhaiskasvatusyksiköiden osalta on samanlaiset ilmoitus- ja valvontamenettelyt. Toimitilojen tarkastuksiin ja muihin valvontatoimiin sekä henkilöstöön ja tiloihin kohdistuviin laatuvaatimuksiin tulee soveltaa yhteneväisiä käytäntöjä palveluntuottajatahosta riippumatta. Tällä hetkellä käsityksemme mukaan yksityisiä päiväkoteja valvotaan tiukemmin kuin julkisia. Valvonnan intensiteetti vaihtelee kunnittain.

Lopuksi

Yksityinen päivähoito on välttämätön osa järjestelmää. THL:n tilaston mukaan Kelan yksityisen hoidon tuen hoitorahaa maksettiin vuonna 2018 yhteensä 14 239 lapsen varhaiskasvatuksen järjestämistä varten. Yksityisen hoidon tuen osuus varhaiskasvatuksessa oli 6 prosenttia ja se laski hieman aikaisempiin vuosiin verrattuna. Palveluseteliä varhaiskasvatuksessa käytti 27 847 lasta vuonna 2018. Palvelusetelin käyttö lisääntyi 19 prosenttia (4398) edellisestä vuodesta. Palvelusetelitoiminnan piirissä oli vuonna 2018 eli noin 11 prosenttia kaikista varhaiskasvatukseen osallistuneista lapsista.

Kuntakohtaiset kustannuserot kertovat, että varhaiskasvatuksessa on olemassa kustannusten säästöpotentiaalia. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuutta lisäämällä voidaan saavuttaa kustannussäästöjä, koska yksityinen palvelu on kunnille julkista edullisempi vaihtoehto.

Hyvinvointiala HALI ry:n arvion mukaan yksityinen varhaiskasvatus tulee lisääntymään merkittävästi lähivuosina. Ryhmäkoon muuttaminen ja muut jo päätetyt henkilöstörakenteeseen liittyvät lakimuutokset tulevat merkitsemään kunnille merkittäviä kustannuslisäyksiä. Kyse on verorahoituksella maksettavista palveluista ja kunnissa tulee arvioida tehokkaimmat käytettävissä olevat tuotantotavat.

Lisätiedot johtava elinkeinoasiantuntija Aino Närkki, 0400 436438

Helsinki 10.12.2019

Ulla-Maija Rajakangas
Toimitusjohtaja
Hyvinvointiala HALI ry